

Pääministeri Orpon hallituksen budjettiriihi

3.9.2024

Hallituksen finanssipolitiikan linja

Hallituksen talouspolitiikan painopisteet ovat taloudellinen vakaus, työllisyys, talouskasvu sekä hyvinvointipalvelujen turvaaminen. Hallitus on päättänyt julkista taloutta 9 mrd. eurolla vahvistavasta toimenpidekokonaisuudesta, jonka toimeenpanoon hallitus on sitoutunut. Vuoden 2024 budjettiriihessä ei tehty päätöksiä uusista sopeutustoimista.

Hallitus on sitoutunut tavoitteeseen vakauttaa velkasuhteen kehitys hallituskauden loppuun mennessä. Kun hallituksen päätökset toteutuvat täydessä mitassaan ja suunnitellussa aikataulussa, velkasuhteen kasvu pysähtyy vuonna 2027. Hallitus seuraa edelleen aktiivisesti 9 mrd. euron toimenpidekokonaisuuden toteutumista ja reagoi tarvittaessa korvaavilla toimenpiteillä, jos kokonaisuudet uhkaavat jäädä tavoitellusta tasosta. Hallitus arvioi kevään 2025 puoliväliriihessä talous- ja finanssipolitiikan tavoitteiden toteutumista ja tekee tarvittaessa päätöksiä uusista toimista.

Kasvutoimet

Hallitus tukee toimenpiteillään kestäväää talouskasvua koko Suomessa. Talouskasvun edistäminen on välttämätöntä myös julkisen talouden kestävyuden näkökulmasta. Hallitusohjelmaan sisältyy useita talouskasvun edellytyksiä vahvistavia päätöksiä mm. investointiluvituksen parantamiseksi, työmarkkinoiden uudistamiseksi, osaavan työvoiman tarjonnan vahvistamiseksi, korkean jalostusarvon viennin tukemiseksi, markkinoiden kilpailullisuuden edistämiseksi ja tuottavuuskasvun vahvistamiseksi osaamistasoa nostamalla sekä nostamalla kansantalouden T&K-investointeja. Vuonna 2025 Business Finlandin T&K-rahoituksen valtuutta nostetaan 94 milj. eurolla. Lisäksi varaudutaan supertietokone EuroHPC LUMI:n korvaamiseen uudella supertietokoneella. Suomen Akatemian tutkimushankevaltuutta korotetaan yhteensä 55 milj. eurolla. Hallitus panostaa biotaloussektorin kasvuun, kilpailukykyyn ja kannattavuuteen kohdentamalla 10 milj. euroa elintarvikeviennin, huoltovarmuuden ja metsäsektorin arvoketjujen edistämiseen.

Suurten nettonollatalouteen tähtäävien investointien verohyvityksen valmistelua jatketaan hallituksen kehysriihessä sovitulla tavalla. Verohyvitys on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian – viimeistään 1.1.2025. Verohyvityksen soveltamisalasta tehdään EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteiden rajoitteiden sekä kehysriihessä sovittujen rajausten puitteissa mahdollisimman laaja. Lisäksi hallitus jatkaa suoran investointituen toimeenpanoa. Hallitus varmistaa, että verohyvityksen sekä suoran tuen hakemus- ja myöntöprosessi tapahtuu ripeästi.

Hallitusohjelman tavoitteena on edistää toimitusvarmuuden ja järjestelmän kokonais kustannusten kannalta hyvää tasapainoa sääriippuvaisen tuotannon sekä säättövoiman ja perusvoiman välillä. Toimiva sähköjärjestelmä on kriittinen myös kansallisen turvallisuuden kannalta. Keskeisenä osana tämän

tavoitteen toteutumista on hallitusohjelman kirjaus korkovähennysoikeuden infrastruktuuripoikkeuksen laajenuksesta. Investointivarmuuden turvaamiseksi hallitus antaa vuoden loppuun mennessä hallituksen esityksen, jolla palautetaan korkovähennysoikeus huoltovarmuuskriittisille investoinneille.

Pienten- ja keskisuurten yritysten kasvu- ja investointimahdollisuuksia parannetaan. Finnvera kohdentaa rahoitusta TKI-panosten aikaansaamaan liiketoimintaan ja kansainväliseen kasvuun sekä suurten investointien ja mikroyritysten kasvuhankkeiden rahoittamiseen. Finnveran Ukraina-tappiokorvausta korotetaan 100 miljoonaan euroon Ukrainan jälleenrakentamisen ja suomalaisten yritysten vienninedistämismahdollisuuksien tukemiseksi.

Hallitus huolehtii Suomen kantaverkkoyhtiö Fingridin Oyj:n sekä kaasu- ja vetyverkkoyhtiö Gasgrid Oy:n tarvittavasta investointikyvystä kehysriihessä sovitulla tavalla, jotta energiaverkot eivät muodosta kansallisesti investoinneille pullonkauloja missään päin Suomea. Valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, itäisen Suomen maakunnat ja Fingrid ovat kesän kuluessa tarkastelleet yhdessä mm. 400 kV kantaverkon investointitarpeita ja -näkyviä itäisessä Suomessa samalla, kun muilla alueilla on voimakasta, talouden kehityksen näkökulmasta hyvin merkityksellistä kysyntää kantaverkkojen kehittämiseksi. Hallitus arvio Fingridin pääomitarpeita ja suunnittelee mahdolliset pääomittamista koskevat tarpeet omistajien yhdenvertainen kohtelu, osakeyhtiölaki ja sähkömarkkinalaki huomioon ottaen, kun yhtiön suunnitelmat rakennettavien ja uusien sekä parannettavien voimajohtojen osalta etenevät toteutusvaiheeseen. Hallitus kiinnittää erityistä huomiota Itä-Suomen mahdollisuuksiin toteuttaa energiaintensiivisiä investointeja.

Luvituksen yhden luukun palvelumalliin siirryttäessä (1.1.2026) hallitus varmistaa lisätoimenpiteillä hallitusohjelman mukaisesti, että valtion viranomaisten keskinäiset valitukset tuomioistuimiin eivät hidasta puhtaan siirtymän investoinneista päättämistä.

Hallitus suuntaa Euroopan sosiaalisen ilmatorahaston Suomen saantoa rakennusalan puhtaiden ratkaisujen kasvua ja liikenteen puhtaiden käyttövoimien infrastruktuuria vauhdittavasti sekä tukee näillä ja muilla toimilla sosiaalista oikeudenmukaisuutta ilmastotyön kustannusten jakautumisessa.

Käynnistetään viipymättä lainvalmistelu tuloverolain muuttamiseksi siten, että työnantajan työntekijän puolesta rikosasiassa suorittamista neuvonta- ja oikeudenkäyntikuluista ei muodostu työntekijälle veronalaista etuutta, jos työntekijän teko tai laiminlyönti on tapahtunut osana työtehtävien suorittamista.

Sosiaali- ja terveystalouden saatavuus sekä hyvinvointialueiden taloudellinen tila

Hyvinvointialueiden menojen kasvu on ollut kestävämmällä uralla. Hyvinvointialueiden menojen kasvun jatkuminen tarkoittaisi, että kehysten piiriin kuuluvien hyvinvointialueiden valtionrahoituksen kasvu syrjäyttää kehysten piiristä muita menoja. Kansalaisten toimivien palveluiden turvaamiseksi sekä julkisen talouden kestävyyskannalta on välttämätöntä, että hyvinvointialueiden menojen kasvu saadaan

hallintaan. Alueiden välillä on merkittäviä eroja niin palveluiden saatavuudessa kuin taloudellisessa tilanteessa.

Hallitusohjelmassa sovittujen ohjauksen ja rahoitusmallin vahvistamisen toimenpiteiden sekä norminpurun lisäksi hallitus tiivistää seurantaa ja vuoropuhelua hyvinvointialueiden kanssa. Lisäksi hallitus teettää tutkimuksen hyvinvointialueiden toiminnan organisoinnin ja johtamisen parhaista käytännöistä. Hallitus selvittää hyvinvointialueiden pääomahuollon kustannustehokkuutta ja tarkastelee eri vaihtoehtoja investointitarpeiden rahoituskulujen hillitsemiseksi. Lisäksi keväällä asetettu VM:n työryhmä valmistelee vuoden loppuun mennessä ehdotukset investointien ohjauksen tiukentamisesta, joilla hillitään investointitasoa.

Henkilöstön saatavuuden vahvistamiseksi hallitus varautuu turvaamaan riittävät resurssit terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamisen toimintatavan vakinaistamiseen ja sote-henkilöstön pätevyitysmiskoulutukseen. Hallituksen pysyvästi lisäämät yli 70 lääkäriskoulutuksen aloituspaikkaa täytettiin ensi kerran tänä syksynä. Tutkimus- ja kehitysmäärärahojen suuntaaminen tukee osaltaan osaavan sote-alan henkilöstön saatavuutta. Palveluiden saatavuuden parantamiseksi Kela-korvausten uudistamista jatketaan ja seuraa Kela-korvausten muutosten vaikutuksia. Lisäksi hallitus toteuttaa kiireellisesti tilapäisen muutoksen sosiaali- ja terveystieteiden rekisteristä säädettyyn lakiin rekisteröitymisen jouduttamiseksi sekä arvioi pysyviä muutostarpeita, jotta rekisteröinti ei enää aiheuta häiriöitä yritysten palvelutuotantoon.

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Hallitus jatkaa päästöjen vähentämisen ja nielujen vahvistamisen valmistelua ja toimeenpanoa energia- ja ilmastostrategiassaan sekä valmistautuu tekemään ilmastotavoitteiden täyttämiseen liittyviä päätöksiä myös puoliväliriihessä.

Hallitus edistää maatalouden ravinneomavaraisuutta sekä panosten kotimaisuusastetta ja tehostaa Saaristomeren puhdistumista tukemalla ravinteiden kierrätystä alueen ravinnetilanteen kannalta järkevällä tavalla erityisesti biokaasuhankkeiden yhteydessä.

Hallitus jatkaa Metso-, Helmi-, ja Nousu-ohjelmia sekä aloittaa Metson jatkokauden valmistelun huomioiden Suomen kansainväliset luontositoumukset. Helmi-ennallistamishankkeiden lisäksi toteutetaan kustannustehokkaita toimia luonnontilan parantamiseksi esimerkiksi hallitusohjelman mukaisella vesilain muutoksella.

Hallitus panostaa luontoarvomarkkinoiden kehittämiseen ja selvittää yritysten luontorahoituksen verokohtelua, jotta ennallistamisasetuksen toimeenpanoon saadaan kanavoitua myös yksityistä rahoitusta.

Ylivelkaantumisen torjunta

Hallitus kiihittää hallitusohjelman mukaisia toimia suomalaisten ylivelkaantumisen ennaltaehkäisemiseksi ja velkaantuneiden auttamiseksi. Nuorten talousosaamisen edistämisen lisäksi tietoisuutta yksityishenkilön

velkajärjestelystä ja siihen liittyvistä mahdollisuuksista lisätään ja kehitetään ulosoton ja velkaneuvonnan yhteistoimintaa. Positiivinen luottotietorekisteri laajennetaan kattamaan myös taloyhtiölainojen osakaskohtaiset velkaosuudet.

Harmaa talouden vastaisella työllä puututaan verojen laiminlyömiseen ja talousrikollisuuteen

Hallitus edistää harmaan talouden torjuntaa päivittämällä harmaan talouden torjunnan strategian ja toimenpideohjelman. Valmistelu tehdään poikkihallinnollisesti yhdessä eri ministeriöiden ja muiden viranomaisten edustajien kanssa työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimana. Toimenpideohjelmaan otetaan mukaan keskeisimmät harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan hankkeet. Ohjelman päivityksen on tarkoitus valmistua vuoden 2024 aikana.

Osana toimenpideohjelmaa valmistellaan tarvittavat lainsäädäntömuutokset tietojensaannin turvaamisesta finanssilaitoksiin kohdistuvilla vertailutietotarkastuksilla. Verohallinnon tiedonsaanti on turvattava siten, että Verohallinnolla on riittävä tietopohja verotuksen toimittamisessa ja verovalvonnassa. Riittävällä tietopohjalla varmistetaan verotulojen lisäksi myös verotuksen yhdenmukaisuus ja verovelvollisten tasapuolinen kohtelu. Lisäksi vuoden 2025 talousarvioesityksessä yritysten digitaloushankkeeseen kohdennetaan 3,3 milj. euroa ja poliisille talousrikosten torjuntaan 3,5 milj. euroa.

Hallitusohjelman investointiohjelman toteuttaminen

Hallitus toteuttaa vaalikauden aikana määräaikaisen investointiohjelman, joka rahoitetaan valtion omaisuustuloilla ja tuloutuksilla Valtion asuntorahastosta. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on linjannut, että määrärahat investointiohjelman toimien toteuttamiseen voidaan ottaa vaalikauden aikana annettaviin valtion talousarvioesityksiin, lisätalousarvioesityksiin ja julkisen talouden suunnitelmiin sitä mukaa, kun päätöksiä omaisuustuloja lisäävistä ratkaisuista on tehty ja/tai lisätuloja on tuloutettu valtiolle. Liikennehankkeiden sekä muiden myöntövaltuuden nojalla budjetoitavien kokonaisuuksien osalta edellytetään koko valtuuden määrää vastaavan tulovirran kertymistä ennen valtuuden ottamista talousarvioesitykseen.

Vuoden 2025 talousarvioesitykseen sisällytetään uusia investointiohjelman hankkeita 891 milj. eurolla. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaisesti on varmistuttu vastaavan suuruista omaisuustuloista, joita ei ole sidottu aiemmin päätettyihin investointiohjelman hankkeisiin.

Hallitus tulee sisällyttämään vuoden 2025 talousarvioesityksen täydentävään esitykseen/syksyn 2024 lisätalousarvioesitykseen lisää investointiohjelman hankkeita. Hallitus velvoittaa valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastoa valmistelemaan syyskuun 2024 aikana talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyyn konkreettisen suunnitelman investointiohjelman edellyttämistä omaisuusjärjestelyistä.

Teknologian hyödyntäminen ikäihmisten hoivassa

Hallitusohjelman mukainen kirjaus, jonka mukaan mahdollistetaan hoivatyötä helpottavan ja potilasturvallisuutta lisäävän teknologian, kuten äylattioiden tai -rannekkeiden, inhimillinen hyödyntäminen henkilöstömitoituksen laskennassa, toteutetaan siten, että sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee hallituksen esityksen, joka tulee voimaan viimeistään 1.7.2025.

Valtioneuvoston päätöksentekoa tukeva tutkimustoiminta

Valtioneuvoston kanslian pääluokkaan sisällytetään uusi 6 miljoonan euron määräraha käytettäväksi valtioneuvoston päätöksentekoa tukevaan tutkimustoimintaan. Rahoitus siirretään opetus- ja kulttuuriministeriön strategisesta tutkimusrahoituksesta. Momentin rahoituksesta 1 milj. Euroa kohdennetaan hyvinvointialueiden toiminnan organisointiin ja johtamisen parhaiden käytäntöjen tutkimushankkeeseen. Uuden momentin rahoitus suunnataan kokonaisuudessaan Tilastokeskuksen määritelmän mukaiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Aserikoslainsäädäntö

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus antaa eduskunnalle hallituksen esityksen rikoslain aserikoksia koskevien säännösten muuttamisiseksi. Esitys on tarkoitus antaa vuoden 2024 loppuun mennessä. Alustavien arvioiden mukaan lainsäädännöstä aiheutuu merkittävä vankimäärän kasvu sekä kustannusten kasvu rikosketjun toimijoille. Kustannukset täsmentyvät lainsäädännön valmistelun edetessä ja hallitus varautuu kehysriihessä hallituksen esityksen aiheuttamaan lisärahoitustarpeeseen kehysten puitteissa.

Yhteysalusliikenteen sopimuskausien pidentäminen

Yhteysalusliikenteen hankintoja ollaan uudistamassa. Aiempaa pidemmällä 15-vuotisilla sopimuskausilla mahdollistetaan yhteysalusliikenteen kehittäminen hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti. Hankintaan liittyy palvelutuottajan merkittävät kaluston investointikustannukset, joita kompensoidaan pitkällä palvelusopimusajoilla. Käyttökustannusten ennakoitaan laskevan johtuen mm. nykyistä tiukemmista energiatehokkuusvaatimuksista. Hallitus toteuttaa asetusmuutoksen, joka mahdollistaisi yhteysalusliikenteen pitkät sopimuskaudet.

Kestävän kasvupolitiikan valtionavustukset

Kestävää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille suunnatusta valtionavustuksesta kohdennetaan 420 000 euroa Viexpon vientihankkeiden edistämiseen.

Meripelastus

Hallitus varmistaa vapaaehtoisen meripelastuksen riittävän toimintakyvyn ja varautuu meripelastusveneiden investointeihin.

Aiemmin päätettyjen säästöjen toimeenpano

Maahanmuuttovirastolle hallitusohjelmassa sovittu hallituskauden aikaiset korotettu toimintamenojen taso turvataan pitämällä maahanmuuttoviraston siirtyvä erä kokonaan maahanmuuttoviraston käytössä koko hallituskauden ajan.

Hallitus toimeenpanee valtion korvauksesta kotoutumisen edistämiseen kohdennetun säästön siten, että valtion korvausta lasketaan toteuttamalla norminpurkua kotouttamisen edistämisen laissa ja laskemalla tätä kautta valtion maksamaa laskennallisten korvausten tasoa. Lisäksi kuntien kannustimia työllisyyttä edistäviin kotouttamistoimiin lisätään laskemalla toimeentulotukimenojen korvaustasoa vuodesta 2025 alkaen, toimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden perintää lyhennetään nykyisestä kahdesta vuodesta selvästi ja kuntien saaman korvauksen kestoa lyhennetään nykyisestä kolmesta vuodesta kehysriihessä sovitulla tavalla.

Jatkovalmistelussa tarkastellaan kotoutumislaisissa määriteltyjä kuntien velvoitteita. Kotoutumislaisissa määritellään, että kunnalle maksetaan valtion varoista laskennallista korvausta henkilöiden vastaanottamisesta, heidän osaamisensa ja kotoutumisen palvelutarpeensa arvioinnista, kotoutumissuunnitelman laatimisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä monikielisen yhteiskuntaorientaation, kotoutumiskoulutuksen, tulkittamisen ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä. Norminpurku toteutetaan siten, ettei se heikennä kielikoulutusta, varhaiskasvatuksen tai opetuksen palveluita tai työllisyyttä edistäviä palveluita. Laskennallisiin korvauksiin voidaan tarvittaessa kohdentaa myös tuottavuussäästöjen perusteella tasonalennus.

Tarvittavat lakimuutokset tulevat voimaan viimeistään helmikuussa 2025.

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan ammatilliseen koulutuksen kohdentuva 20 miljoonan euron valtionavustussäästö toteutetaan siten, että rahoituksen ja opiskelijapaikkojen vähennyksiä ei kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten tai vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen.

Hallitus on kohdennetusti tarkentanut aiemmin tekemiään säästöpäätöksiä pitäen kiinni aiemmin päätetystä 9 miljardin euron sopeutuskokonaisuudesta.

Suupohjan rata

Käynnistetään työ Suupohjan radan välttämättömien korjaustoimenpiteiden toimeenpanemiseksi, tavoitteena liikennöinnin jatkuminen. Suunnittelutyössä hyödynnetään aikaisemmin tehtyjä selvityksiä ja suunnitelmia.

Oppilashuolto

Oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevan selvityksen johtopäätösten perusteella palveluita ei toistaiseksi siirretä takaisin kuntien järjestämisvastuulle.

Oppilas- ja opiskeluhuollon kokonaisuuden vahvistamista jatketaan tehdyn selvityksen ehdotusten pohjalta, erityisesti huomioiden matalan kynnyksen ja kynnyksettömien mielenterveyspalveluiden saatavuus.

Sen lisäksi oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämistä jatketaan hallitusohjelman kirjauksen mukaan siten, että oppilas- ja opiskelijahuollon osalta luodaan mahdollisuus sopia kyseisten palveluiden organisoimisesta myös kuntien kautta. Esitys valmistellaan siten, että voimaantulo on vuoden 2026 aikana.

Viennin edistäminen

Hallitus sitoutuu turvaamaan riittävät voimavarat suomalaisyritysten kansainvälistymistä ja vientiä edistäville Team Finland –ulkomaanpalveluille. Business Finlandin ulkomaantoimintojen budjettirahoitus siirretään ulkoministeriön hallinnonalalle vuoden 2025 alusta. Siirto toimeenpannaan täydentävän talousarvion yhteydessä. TEM, UM ja VM neuvottelevat ennen siirtoa toimintaan kohdistuvasta tuottavuusohjelman sopeutuksen määrästä ja sen kohdentumisesta ministeriöiden välillä.

Opistovuosi

Hallitus toteuttaa vuoden 2025 talousarviossa lukuvuodelle 2025–2026 opistovuosi-koulutuksen aloituspaikkamäärien korotuksen siten, että hallitusohjelman 3 miljoonan euron lisäresurssi käytetään täysimääräisesti aloituspaikkojen lisäämiseen. Opistovuosi-koulutusta järjestäviä koulutuksen järjestäjiä kohdellaan määrärahaa jaettaessa yhdenvertaisesti.